

Stanovisko Sdružení vlastníků obecních, soukromých a církevních lesů v ČR (zkr. SVOL)

k návrhům řešení uvedeným v Koaliční smlouvě uzavřené mezi Občanskou demokratickou stranou, stranou KDU-ČSL, stranou TOP 09 (koalice SPOLU), Českou pirátskou stranou a hnutím STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ (koalice Piráti a Starostové) na volební období 2021-2025 v oblasti lesnictví

„Lesy jsou naše národní dědictví, ne továrny na dřevo....“

Zdůrazňujeme v této souvislosti, že každý les má svého majitele a téměř polovina lesů v zemi patří nestátním vlastníkům. **Tuto skutečnost ovšem zcela pomíjí sdělení v koaličním programu, že lesy jsou národním dědictvím. Je proto na místě vždy uvádět, že „Lesy jsou naším přírodním bohatstvím, předávaným z generace na generaci“.**

Heslo, že lesy nejsou továrny na dřevo, považujeme v prohlášení vlády **za zbytečně okázalé a zastaralé, odkazující na dobu před rokem 1995.** První lesní zákon po změně poměrů v r. 1989 již zohledňuje i mimoprodukční funkce lesů. Lesy jsou zásadním prvkem pro zachování vody v krajině, příznivě ovlivňují klima, produkují kyslík a čistí vzduch, chrání půdu, jsou zásobárnou biodiverzity, místem pro klid a odpočinek, **současně je však třeba zdůraznit, že produkují ekologickou, obnovitelnou surovinu – dřevo.** Lesy jsou zdrojem pracovních příležitostí nejen v samotném lesnictví, ale i v dalších navazujících zpracovatelských oborech. **Bez produkce dřeva, není myslitelné zachování všech funkcí lesa.**

Zásadní prioritu budoucí vlády v oblasti lesnictví vidíme v úsilí o zajištění trvale udržitelného hospodaření v lesích, které je postaveno na třech pilířích – ekologickém, ekonomickém a sociálním, a posílení významu lesního hospodářství jako takového.

Na úrovni státní správy je dle SVOL nutné přikládat mnohem větší váhu problematice lesního hospodářství, zrušit duplicitní výkon pravomoci ČIŽP, MŽP a MZe směrem k lesům a provést organizační změny směřující k vytvoření samostatných lesních úřadů.

· Zasadíme se o rozvoj malých a středních dřevařských a lesnických firem, aby byly konkurenceschopné při získávání státních zakázek. Podpoříme lokální a regionální zpracovatelské, jeho propagaci, inovace i výzkum. Nejde jen o větší konkurenceschopnost při získávání státních zakázek.

Veřejnými zadavateli jsou ze zákona např. i obce a města. Současný zákon o zadávání veřejných zakázek nebere v úvahu specifika práce se živou přírodou při zadávání lesnických činností. Je zapotřebí tento zákon upravit a zjednodušit zadávání lesnických činností, aby bylo možné více využívat lokální pracovní síly; současný systém vytlačuje z trhu drobné živnostníky.

· Zpracujeme surovinovou politiku pro dřevo. Podpoříme dřevo jako obnovitelný materiál ve stavebnictví minimálně u veřejných zakázek. Považujeme za nezbytné podpořit využití dřeva jako

ekologické, obnovitelné suroviny nejen na stavbách veřejných budov, ale i v případě jejich vybavení.

*· Nastavíme systém pozitivní a hospodárné motivace vlastníků pro potřebnou přeměnu lesů – změnu druhové skladby a struktury, přirozenou obnovu, adaptaci na klimatickou změnu a zvyšování biodiverzity. Připravíme formu podpory nestátním vlastníků lesů s ohledem na způsob hospodaření a následné péče podporující mimoprodukční vlastnosti lesa. **S ohledem na strategický význam lesního hospodářství je třeba zavést dlouhodobě udržitelný systém financování lesního hospodářství.***

Zároveň je ale nutné zachovat tržní princip financování lesního hospodářství – základem příjmů vlastníka lesa by mělo vždy být hospodaření na lesním majetku (tržby z prodeje dříví, štěpky apod.), nikoliv dotace omezující hospodářskou činnost v lesích. V současné době je ovšem nutné vzít v úvahu, že z důvodu kůrovcové kalamity mimořádného rozsahu řada nestátních lesních majetků v následujících 30-40 letech (do prvních probírek) nebude mít z prodeje dřeva vůbec žádné příjmy, pouze rozsáhlé úkoly v pěstební činnosti, která generuje pouze náklady.

Od nové vlády očekáváme přehodnocení priorit, do kterých bude směřovat finanční podporu. Očekáváme, že k těmto prioritám při přípravě státního rozpočtu nová vláda zařadí lesy. Bez adekvátní a vhodně nastavené podpory nebude řada vlastníků nestátních lesů schopna překonat současnou obtížnou situaci a stanou se obětí spekulantů s pozemky. V této souvislosti žádáme o navýšení rozpočtu Ministerstva zemědělství v kategorii Podpora lesního hospodářství a také o přehodnocení a úpravu připravovaného programu Ministerstva zemědělství „Adaptace lesních ekosystémů na klimatickou změnu“ tak, aby avizovaná pomoc nestátním lesům byla realistická, smysluplná a správně zacílená. K jednání jsme připraveni okamžitě.

· Podpoříme obnovu lesů po kůrovcové kalamitě přírodě blízkými postupy s přirozenou druhovou skladbou na daných stanovištích. Prosazujeme cílené, nikoli plošné kácení, následnou péči a kompenzaci ztrát. Pomůžeme odpovědným soukromým vlastníků, ve státních lesích zásadně upřednostníme v rámci jejich hospodaření mimoprodukční funkce lesa.

Termíny cílené a plošné kácení jsou zavádějící. Připomínáme, že průměrná velikost holiny v ČR činí cca 0,35 ha a zdaleka nedosahuje maximální velikosti podle lesního zákona. Předpokládáme, že podporou cíleného kácení je míněna podpora výběrného hospodaření. Připomínáme, že tyto způsoby hospodaření jsou perspektivní pouze ve vhodných stanovištních a porostních poměrech, jejichž potenciál je v podmínkách ČR nízký (méně než 7 % lesů) a vlivem probíhající klimatické změny se dále zmenšuje. **Zdůrazňujeme, že volba optimálního způsobu hospodaření musí být vždy věcí svobodného rozhodnutí vlastníka lesa, který je za lesní majetek odpovědný.**

Za nezbytné považujeme zavedení platby za ekosystémové služby pro vlastníky lesů. Mimoprodukční či ekosystémové služby lesů neprocházejí trhem, jejich poskytování však není pro majitele lesů beznákladové. Je proto spravedlivé a motivující zahrnout platby za tyto služby mezi pobídky v oblasti obhospodařování lesů. Od nové vlády očekáváme, že během svého funkčního období vytvoří podmínky pro zavedení této platby.

· Prosadíme změny vyhlášek (zejména o lesním hospodářském plánování), které zjednoduší realizaci nepasečných způsobů hospodaření v lesích a podpoří další důležitá opatření.

Nejde jen o změny vyhlášek, které zjednoduší realizaci nepasečných způsobů hospodaření, ale celkově je nutné zjednodušit vlastníků péči o les, zjednodušit lesnickou legislativu a snížit administrativní zátěž, nahradit omezení a příkazy motivačními nástroji a poradenstvím. Je zapotřebí změnit stávající nefunkční a neefektivní model správy lesů malých výměr a vhodně a účinně pomoci vlastníků malolesů překonat negativní dopady kůrovcové kalamity, aby nebyli současnou obtížnou situací nuceni k prodeji svých majetků. Nezbytností je také vytvořit podmínky pro skutečnou arondaci lesů a zjednodušení a zlevnění správy státních i nestátních lesních majetků.

· *Změníme přístup k lesnické politice a stanovíme její dlouhodobé cíle. Preferujeme návrat k Národnímu lesnickému programu II.* – stanovení dlouhodobých cílů lesnické politiky na národní úrovni je nezbytné. Od budoucí vlády **zároveň očekáváme prosazení změn do Strategie EU pro lesy do roku 2030 (EUFS), která v současném znění vzbuzuje obavy z rostoucího ohrožení nejen majitelů lesů v ČR, ale celého lesnicko-dřevařského sektoru v Evropě.**

Návrh EUFS je nevyvážený a upřednostňuje pouze ekologický aspekt hospodaření v lesích, popírá význam vyváženosti všech pilířů hospodaření v lese, přehlíží rozmanitost evropských lesů a paradoxně navrhuje řešení, která jsou silně v rozporu se zásadami udržitelného hospodaření a s environmentálními cíli. Snahy o dosažení nulové uhlíkové bilance mohou vyřadit evropské lesy ze zdrojů pro dřevozpracující průmysl, což zároveň může vytvořit mnohem větší tlak na lesní zdroje, které nejsou pod tak přísnou kontrolou legislativní, sociální atd. jako evropské lesy. Velkým problémem EUFS je stanovování limitů, indikátorů a prahových hodnot, což je v kompetenci jednotlivých členských států a nemělo by být stanovováno na úrovni EU. Obáváme se, že pokud nebude EUFS změněna, přinese i vlastníkům lesů v Česku další byrokracii, zákazy a příkazy, omezení hospodářské činnosti a vyklidňování venkovských oblastí.

Při současných nadměrných početních stavech spárkaté zvěře, které na většině území ČR brání odrůstání přirozené i umělé obnovy, není možné obnovit pestré a stabilní lesy. **Za nezbytné proto považujeme snížit vysoké stavy spárkaté zvěře v honitbách a zvýšit ochranu práv vlastníků honebních pozemků a hospodářů.** Výše lovu všech druhů vyskytujících se zvěře musí být odvozovány od objektivně a nezávisle zjišťovaného stavu lesa. Je třeba přiblížit právo lovu vlastníkům pozemkům, kteří na pozemcích hospodaří, a snížit minimální výměru vlastních honiteb.

Pokud jde o oblast životního prostředí, jednoznačně podporujeme úzkou spolupráci mezi ministerstvy životního prostředí, zemědělství a průmyslu a obchodu. Od budoucí vlády **očekáváme hledání realistických řešení,** která pomohou ochránit životní prostředí, vodu, ovzduší, půdu, lesy a krajiny. V současné době se nachází 36 procent lesní půdy v režimu zvláště chráněných území a paradoxně se začaly objevovat zákazy lesnických činností na ochranu druhů i v lokalitách, které právě díky hospodaření v lesích vznikly. **Je potřeba přistupovat k vyhlášení ZCHÚ individuálně a pouze tam, kde to objektivně dává smysl, nikoliv paušálně na základě kvót.** Výzkumy dokazují, že aktivní hospodaření v lesích na principu udržitelnosti vede k rozmanitosti druhů a naplňování mimoprodukčních funkcí lesa například v oblasti klimatu nebo vodohospodářství. Je třeba mít na paměti, že bezzásahovost v lesích s sebou přináší mnoho problémů – zákaz vstupu do takových lesů kvůli popadaným stromům a nebezpečí úrazu, zvýšené riziko požárů, ale i ohrožení sousedních lesních majetků hmyzími škůdci. Bezzásahové lesy také negenerují žádnou ekonomickou hodnotu.

Zřizování dalších národních parků v České republice považuje SVOL za problematické a doporučuje tyto záměry znovu zvážit a přehodnotit, a to především z těchto důvodů:

- lesy v České republice jsou již po staletí zcela **dominantně lesy kulturními**, a to i ve vyhlášených a uvažovaných NP. **Žádné pralesy ani původní lesy v pravém smyslu slova** u nás neexistují. Existuje jen maloplošná mozaika přirozených lesů, tyto lesy jsou převážně již nyní zařazeny v odpovídajícím stupni zákonné ochrany;
- z hlediska péče o lesní ekosystémy v národních parcích **dosud převládá konzervační přístup, tj. rychlé nastolení tzv. bezzásahového režimu.** Tento přístup převážně nevede k dosažení cíle ochrany, ale často právě naopak k **destrukci lesních ekosystémů;**
- oproti přirozenému rozptýlenému pobytu v lesích a krajíně je velmi problematická **koncentrace návštěvníků** v území národních parků;
- převládají **negativní sociální dopady** pro místní obyvatele nejen v prostoru parku, ale i v jeho širším okolí (ztráta tradičních zaměstnání, změna života na venkově);

- národní parky **nejsou schopny samostatného financování**, efekty ze zřízení parku jsou podstatně nižší oproti efektům z multifunkčního přístupu k péči o lesy, který reaguje na potřeby veřejného zájmu a při zachování všech společenských funkcí lesů využívá i efekty z produkce dřevní suroviny.

V Pelhřimově 31.1.2021

Ing. Jiří Svoboda
předseda SVOL